

léletes módon mutatja be a történettanításban alkalmazandó kartográfiai munkamódszert. A tanár a táblára rajzol, a tanulók pedig az erre a célra szolgáló füzetbe. A módszert *vonalmódszernek* nevezhetjük, mert a népvándorlás útját, a hadsereg vonulását, a politikai és gazdasági aspirációk irányát erősen érvényesülő és az irányt mutató, horoggal ellátott vonalak jelzik; a meghódított vagy vita tárgyát alkotó területek halvány vonalakkal vannak berovátkázva; nagy területekre kiterjedő háborúk a legalkalmasabb méréstani idomba vannak foglalva; a messzire kiható történeti esemény színhelye be van karikázva, és hatást mutató nyilakkal ellátva. Ez a 28 térképet tartalmazó füzet nem törekszik teljességre, hanem a módszert mutatja be. Ezen az alapon 1—2 év alatt minden tanár összeállíthatja a szükséges térképeket

Igen érdekes és hasznos a füzet melléklete, mely a történeti folyamatot hossz- és keresztmetszetben ábrázolja, és minden tanuló által könnyen elkészíthető. 1 m hosszú és néhány cm széles papír hosszában meg van vonalazva, és 6 vonalközre osztva. A papír elején minden vonalköz rendeltetése meg van nevezve: nemzeti történelem, világtörténelem, szellemi művelődés, gazdasági fejlődés, (irodalomtörténet); helytörténet. A hosszirányú vonalakat keresztezik az évszázadokat feltüntető vonalak: 1—100; 100—200; 200—800 stb. egészen korunkig. Ebbe a vázba be kell írni a századok legjellemzőbb vonásait. Pl. a gazdaságtörténelmi vonalköz a gazdasági élet fejlődését mutatja: zárt házi gazdaság, terménygazdaság, városi pénzgazdálkodás, népgazdaság, világgazdaság. Vagy pl. a 14. század keresztmetszete a következő képet mutatja: az Árpád-ház kihalása, az Anjouk, a pápák Avignonban; a gótika, a városi céhgazdálkodás.

Ez a pompás füzet megérdemli minden történettanár érdeklődését.

(Szántó Lőrinc.)

Fizikai és Kémiai Didaktikai Lapok. (IV. évf. 4. és V. évf. 1. szám.)

Péchy Aladárnak »A fizika a középiskola III. osztályában« c., a polgári iskolákat is érdeklő cikke két részletben jelent meg. Megállapítja, hogy a III. osztályos fizika mai alakában a felsőbb osztályok fizikájának kivonata. Szigorú szakszerűséggel különül el a többi, bár vele összefüggésben élő természeti ismerettől, különösen a sokszor fellépő kémiai ismeretektől. A gyakorlati alkalmazásokat kell előtérbe állítani, az elméletből csak keveset, tudományos precizításra való törekvés nélkül. Mértékadó a 13 éves gyermek szellemi képessége. A szakszerű tagoltság didaktikai szempontból helytelen, mert hamis képet nyújt. Az egész fizika-kémiai ismeretek nyújtásán egy vezetőgondolatnak kell végigvonulnia. Cikkíró ilyen vezetőgondolattal a munkát, illetve munkavégzést választja, s ezt a gondolatot végigvezeti logikus összefüggésben a fizika és a feltétlenül szükséges egyidejű kémiai ismeretek területén.

Loczka Alajos dr. folytatja a kémia tanításának történetét. A fenti két füzetben a Ratio educationistól az Entwurfing terjedő idővel foglalkozik.

S. *Evangelista*, a győri tanítónőképző tanára ismerteti a munkáltató kémia-tanításban a tanulók kezére adott egyszerű eszközöket, azok pontos méretét adja. Kb. 200 kísérlet végzésére alkalmas az olcsó összeállítás.

Az V. évf. 1. számában dr. *Csapody Vera* »Kísérleteztető fizikatanítás alsó fokon« ismerteti azon kísérleteket, amelyeket iskolájában a IV. leányosztály növendékei (40 tanuló 15 csoportban) olcsó és egyszerű eszközökkel a tanítási órán belül végeztek. Cikkében megállapítja, hogy a munkáltató oktatás hazánkban a polgári iskolákban indult meg. Mint jelzi, az első évi próba biztató eredménnyel zárult, s a megkezdett úton halad tovább. Kísérleteit és az azokhoz szükséges eszközök rövid leírását a szaktanárok figyelmébe ajánljuk.

A két füzet tartalmából kiemeljük még a következő tanulmányokat: Tóth Alajos: Indukciós alapkísérletek, Holenda Barnabás dr.: A mágnesesség elmélete az új atomfizikában, Balyi Károly: Fényelektromos kísérletek, Koczka Gyula dr. A hangosfilm alapelvét bemutató kísérlet, dr. Erdey-Gruz Tibor: Az elektrolitok újabb elméletéről, Polczér Kálmán: Zárási extraáram nincs, Öveges József: Egyszerű rádióadás. (mgv)

Földrajzi közlemények. (f. évi 4—6 szám.)

A magyar Földrajzi Társaság kiadásában megjelenő szakszerű folyóirat f. évi 4—6. száma többek között *Cholnoky Jenő dr.* egyetemi ny. r. tanártól »A földrajz mai irányzatairól« címen hoz igen értékes és a gyakorlati pedagógus számára is megízlelendő gondolatokat.

A földrajztudomány feladatainak elhatárolásában biztos célkitűzést szolgáló definíció még ma sem hangzott el. Ha elolvassuk pl. gr. Teleki Pálnak a földrajzi gondolat történetéről írt kiváló munkáját, bepillantást nyerünk a földrajzi felfogás és a világszemléleti nézőpontok átalakulásának folyamatába, amely párhuzamos az általános emberi gondolkodás fejlődésével. A mai felfogás evolucionális rendszer, melynek alapja az ókor filozófiája, falai a népek mindenkori világnézete, diszítve a korok ízlésétől és stílusától, tetőzete pedig a múlt század nagy földrajzi gondolkodóitól kitermelt s ma már kidolgozott szintetikus világszemlélet, a földi egységnek természetes egységében való felfogása, a differenciálódott földrajz koncentrikus összefoglalása.

Ugy látszik azonban, a földrajz roppant szintézisét egy ember átfogni alig tudja. Némelyek természettudományi irányban dolgoznak, mások az antropocentrikus földrajz hívei s ennek megfelelően látják a földrajz feladatait is. Pedig mindkettőre szükség van — mondja Cholnoky dr. — mert »emberföldrajzzal komolyan és alaposan csakis az tud foglalkozni, aki a fizikai földrajzban és morfológiában teljesen otthon van, enélkül levegőben lógó spekulációk lesznek az emberföldrajzból«, melynek tehát szintén természettudományi módszerrel kell dolgoznia.

Különösen fontos ez a kérdés iskolai szempontból, mert az iskolai földrajz semmiféle differenciálódást különösképpen nem szolgálhat és ma, amikor már tisztult földrajzi feladatokkal állunk szemben, amikor az életközösségek, tájföldrajz és a tudományos milieu-elmélet kiépítésénél tartunk,